

Załącznik Nr 1
do uchwały Nr XXIII/185/2012
Rady Powiatu Konińskiego
z dnia 29 listopada 2012 r.

**Powiatowy program korekcyjno – edukacyjny dla
osób stosujących przemoc w rodzinie
na lata 2013-2020**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

w Koninie

Ośrodek Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej

w Ślesinie

Konin 2012 r.

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Podstawa prawna i programowa.....	5
II. Założenia merytoryczne programu.....	6
III. Cele i zawartość programu.....	6
3.1. Cele programu.....	6
3.2. Zawartość programu.....	7
IV. Realizacja programu.....	11
4.1. Realizatorzy programu.....	11
4.2. Czas realizacji programu.....	12
4.3. Nabór i procedury kwalifikacji uczestników.....	12
4.4. Reguły uczestnictwa w programie.....	13
4.5. Miejsce realizacji programu.....	14
V. Harmonogram zadań.....	14
VI. Przebieg programu.....	15
VII. Zasady finansowania programu.....	16
VIII. Monitoring.....	16
IX. Zagrożenia realizacji programu i zakończenie.....	16

WSTĘP

Zjawisko przemocy w rodzinie to nie tylko przemoc fizyczna, lecz także przemoc psychiczna, seksualna lub ekonomiczna. Ma ona miejsce nie tylko w rodzinach z tzw. marginesu społecznego, lecz także w rodzinach dobrze sytuowanych, często uważanych za „normalne”. Co ważne, przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych.

W literaturze przemoc określa się jako zespół atakujących, nadzorujących i kontrolujących zachowań o charakterze fizycznym, seksualnym i emocjonalnym, których celem jest zniewolenie ofiary, wyeliminowanie jej suwerenności, podporządkowanie jej myśli i działań żądaniom i potrzebom sprawcy¹.

Ustawodawca polski definiuje przemoc domową jako *„jednorazowe albo powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia.”*²

Zjawisko przemocy w rodzinie utożsamiane jest ze stereotypami, które przez wiele lat „przenikały” w świadomości społeczeństwa. Zgodnie z wynikami badań opinii publicznej znaczna część Polaków zgadza się ze stereotypami dotyczącymi przemocy w rodzinie. 13 % ankietowanych uważa, że istnieją okoliczności powodujące usprawiedliwienie przemocy w rodzinie, z kolei 24% badanych zgadza się z twierdzeniem, że sprawca przestanie stosować przemoc, gdy trafi na właściwego partnera, który swoim zachowaniem nie będzie go prowokował. Natomiast 16 % ankietowanych stwierdza, że jeśli ofiara przemocy sama nie prosi o pomoc, nie należy się wtrącać. Zdecydowanie więcej ankietowanych (49%) deklaruje, że ofiary przemocy w rodzinie akceptują swoją sytuację.³

Przytoczone badania dają nam znikomy obraz wiedzy o problemie rodzin, w których występuje przemoc. Aby zmienić nastawienie do problemu przemocy w rodzinie i pomóc osobom uwikłanym w przemoc, ustawodawca nałożył pewne zadania na różne instytucje szczególnie, że z przemocą w rodzinie wiąże się szereg mitów i stereotypów, z pewnością utrudniających walkę z tym zjawiskiem.

---

¹ A. Lipowska- Teutsch (1998), *Wychować, wyleczyć, wyzwolić*, Warszawa r., s.12

² Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r., nr 180 poz.1493 z póź. Zm.)

³ Badanie TNS OBOP dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej *Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie*, Warszawa, październik 2007, Za: S. Spurek *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Komentarz.*, Warszawa 2008.

Wspomniana powyżej ustawa nakłada na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, określając zakres pomocy udzielanej ofiarom oraz wskazuje środki mające na celu oddziaływania wobec sprawców przemocy domowej.

Praca z osobami stosującymi przemoc jest jeszcze mało propagowana. Częściej kładzie się nacisk na pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie. Naganność postępowania osób stosujących przemoc skłania raczej do karania niż wnikliwego zastanowienia się, dlaczego to robią. Jednak z biegiem czasu i pogłębieniem problemu przemocy w rodzinie podejmowane są próby oddziaływań na osoby stosujące przemoc, które zmierzają do nauczenia ich samokontroli i wyzwolenia spod wpływu nałogowej agresywności. W wielu przypadkach stosowanie przemocy połączone jest z nadużywaniem alkoholu, jednak alkohol nie powinien być bezpośrednią i wyłączną odpowiedzialnością za przemoc. Doświadczenia wskazują, że osoby stosujące przemoc nie podejmują próby kontrolowania swojego gniewu, a wręcz przeciwnie, z premedytacją go potęgują. Osoby stosujące przemoc na ogół starają się znaleźć uzasadnienie dla swoich przemocowych czynów. Szczególnie starają się negować osobistą odpowiedzialność za wyrządzone krzywdy i w wielu przypadkach próbują obciążać za swoje zachowanie osoby doznające przemocy. Oczywiście bycie osobą stosującą przemoc ma swoje podłoże m.in. w aspekcie biologicznym, kulturowym, psychologicznym, sytuacyjnym i innym. Uwarunkowania te wzmacniają stosowanie przemocy, jednak nie mogą być akceptowane w życiu społecznym. Powyższe problemy osób uwikłanych w przemoc powodują, że z jednej strony wskazane są potrzebne działania wzmacniające skuteczność ochrony osób doznających przemocy w rodzinie przed osobami, które tą przemoc stosują. Wymienia się tu miejsca schronienia, pomoc bytową, socjalną, psychologiczną, prawną, które pomagają w zmianie życia i wzmocnieniu siebie. Z drugiej strony na uwagę zasługują działania powstrzymujące osoby stosujące przemoc i prowadzące do zakończenia przemocy w rodzinie. Temu służyć mają programy korekcyjno – edukacyjne skierowane do osób stosujących przemoc. Należy podkreślić, że pełnią one rolę pomocniczą. Podstawową rangę w przeciwdziałaniu przemocy domowej przypisuje się jednak interwencji karno-administracyjnej. Istotne znaczenie ma tutaj równowaga pomiędzy stosowaniem interwencji karno – administracyjnej a działaniami korekcyjno – edukacyjnymi, bez nadmiernego przeceniania którejkolwiek z tych metod. Jeżeli są stosowane z rozwagą przyniosą oczekiwane rezultaty.

I. Podstawa prawna i programowa

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc jest spójny z ustawodawstwem krajowym oraz strategicznymi dokumentami o charakterze lokalnym.

Program opiera się na następujących aktach prawnych:

- 1) ustawie z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz.1493 z późn. zm.)
- 2) ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362z późn. zm.)
- 3) ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).
- 4) rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50, poz.259).

Ponadto program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc realizowany jest w oparciu o zapisy następujących dokumentów programowych:

- 1) Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (na lata 2006-2016) przyjętego Uchwałą nr 162/206 Rady Ministrów z dnia 25 września 2006.
- 2) Wielkopolskim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011 - 2020 uchwalonym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego w dniu 19 grudnia 2011 r.
- 3) Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012 – 2020 przyjętym uchwałą nr XV/100/2012 Rady Powiatu Konińskiego z dnia 16 lutego 2012 r.

II. Założenie merytoryczne programu

Program powstał w odpowiedzi na Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jako część systemu działań skierowanych na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i stanowi dopełnienie form administracyjno – prawnych podejmowanych wobec sprawców przemocy. Podstawą prawną do opracowania i realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie stanowi art.6 ust.4 pkt.2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493).

Niniejszy program opracowany został na podstawie wytycznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, stanowiących załącznik nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Nadmienić należy, że program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest realizowany przede wszystkim w oparciu o Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Koninie, którego głównym celem jest ograniczenie zjawiska przemocy oraz skutków jej stosowania w powiecie konińskim. Program korekcyjno – edukacyjny jest bowiem realizacją pierwszego zadania pomocowego zapisanym w harmonogramie działań Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2012-2020.

III. Cele i zawartość programu

3.1. Cele programu

Cel główny:

Celem głównym programu jest przeciwdziałanie przemocy rodzinie poprzez nabycie wiedzy i naukę alternatywnych zachowań oraz psychoedukacja w kierunku zmiany zachowań typu przemocowego na rzecz postawy partnerstwa i poszanowania wobec domowników.

Należy jednak zaznaczyć, że realizując powyższy cel nie można pominąć zasady ochrony bezpieczeństwa, autonomii i dobra osób krzywdzonych przez osobę stosującą przemoc –w żadnym przypadku program nie przewiduje i nie akceptuje sytuacji i zachowań,

które mogłyby akceptować współodpowiedzialność osoby krzywdzonej za przemoc wobec niej stosowaną. Cel podstawowy ukierunkowany jest na rozpoznanie i zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cele szczegółowe:

- 1. Uświadomienie sprawcy czym jest przemoc.**
- 2. Uzyskanie przez sprawcę świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich.**
- 3. Rozpoznanie przez sprawcę sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowania przemocowe.**
- 4. Opracowanie „Planu bezpieczeństwa” zapobiegającego użyciu przemocy.**
- 5. Nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów i sporów w rodzinie bez użycia agresji.**
- 6. Nauka umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych.**
- 7. Nauka umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć.**
- 8. Promowanie zdrowego stylu życia.**

Program realizowany jest na podstawie modelu pracy ze sprawcą przemocy w rodzinie Programu Edukacyjno – Korekcyjnego PARTNER. Program powstał na bazie amerykańskiego programu - „*Education Groups For Men Who Barter – The Duluth Model*” Materiały do pracy ze sprawcą przemocy udostępniono po szkoleniu pracownikom Ośrodka Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej w Ślesinie przez Fundację Przeciw Wykluczeniu Społecznemu „Będziesz” z Poznania, wdrażającego program do pracy ze sprawcami przemocy na terenie Wielkopolski.

Dodać również należy, że program nie stanowi formy osobistej psychoterapii sprawcy, a jedynie koryguje jego niepożądane i szkodliwe zachowanie i postawy. W programie nie rezygnuje się jednak całkowicie z udzielania pomocy psychologicznej dla sprawców, która stanowi uzupełnienie oferty uczestnictwa w tym programie.

3.2. Zawartość programu

Program ma charakter edukacyjno-korekcyjny. W części edukacyjnej koncentrujemy się na przekazaniu szeroko pojętej wiedzy na temat zjawiska przemocy, część korekcyjna ukierunkowana jest na zdobycie umiejętności niestosowania przemocy, trening umiejętności

społecznych i asertywności oraz naukę konstruktywnego rozwiązywania sporów i korzystania ze wsparcia społecznego.

Warunkiem przyjęcia do Programu jest przyznanie się uczestnika/uczestniczki do stosowania przemocy wobec partnerki/partnera/innego członka rodziny. Podczas sesji indywidualnych uczestnik zostaje zapoznany z celami i przebiegiem programu. Prowadzący natomiast zapoznaje się szczegółowo z sytuacją rodzinną i prawną uczestnika. Przyjęcie do programu jest potwierdzone zawarciem kontraktu na aktywny udział w sesjach grupowych. Uczestnik/czka wypełnia następnie czterdziestoczeropunktowy „kwestionariusz historii przemocy”, którego celem jest dokonanie wstępnej diagnozy problemu. Kwestionariusz służy ponadto analizie i rozpoznaniu sygnałów czasowych, sytuacyjnych i fizycznych, towarzyszących aktom przemocy. Stanowi wstęp do opracowania indywidualnego „Planu bezpieczeństwa”, a w dalszej części Programu jest wykorzystywany do analizy cykliczności przemocy i poznania dynamiki własnych zachowań przemocowych. Istotnym etapem pracy jest ukazanie cykliczności przemocy, gdyż sprawca traktuje przemoc jako odosobnione akty agresji, nie zauważa ciągłości i zależności pomiędzy nimi. Zrozumienie tego mechanizmu pozwala na skuteczniejsze zapobieganie powtórny atakom.

Realizując „Plan bezpieczeństwa” zadaniem uczestników jest rozpoznanie, jakie sytuacje są dla nich potencjalnymi wyzwalaczami agresji, które sygnały płynące z ciała informują o nadchodzącym ataku i w oparciu o tę wiedzę stworzenie planu działania alternatywnego dla zastosowania przemocy, rodzaju „instrukcji”: jak postępować, aby zminimalizować ryzyko wystąpienia aktu agresji.

Jednym z elementów „Planu bezpieczeństwa” jest nauka umiejętności stosowania tzw. „przerwy na ochłonicie”. Celem wzięcia przerwy jest rozładowanie napięcia, które gromadzi się w czasie trwania konfliktu, tak, żeby można było nadal prowadzić rozmowę w sposób nie raniący (fizycznie i słownie) drugiej osoby zaangażowanej w konflikt. Nabycie umiejętności stosowania przerwy ułatwia zapobieżenie aktom przemocy, dlatego zalecane jest wprowadzenie tego elementu w początkowym etapie Programu. „Plan bezpieczeństwa” podlega stałej ewaluacji, a jego skuteczność poddawana jest ocenie w trakcie trwania Programu.

Kolejnym elementem Programu jest przekazanie wiedzy na temat, czym jest przemoc, jakie są jej rodzaje, formy i dynamika; grupa w toku swobodnej dyskusji tworzy definicje

przemocy, do których odwoływać się będziemy w trakcie dalszej pracy. Przemoc rozumiemy jako działanie intencjonalne, a jej dokonanie jako akt świadomego wyboru.

Następnie koncentrujemy się na ujawnieniu negatywnych norm i wzorców kulturowych wykorzystywanych do wspierania postaw dominacji, władzy i kontroli sprawcy nad ofiarą. Analizie podlega także rola stereotypów na temat tożsamości mężczyzny, ról „męskich” i „kobiecych”. Przystawanie wiedzy odbywa się w sposób aktywizujący uczestników (m.in. poprzez prowadzenie otwartej dyskusji oraz odwoływanie się do indywidualnych doświadczeń).

Przyjmujemy założenie, iż sprawca jest odpowiedzialny za czyny, których dokonuje i musi tę odpowiedzialność zaakceptować, nie jest jednak odpowiedzialny za normy, które zostały mu wpojone. Związki oparte na wyższości mężczyzny nad kobietą są często akceptowane społecznie, a postawa dominacji wspierana kulturowo. W tym kontekście kluczowy element w procesie zmiany stanowi zrozumienie, iż celem stosowania przemocy jest uzyskanie przez sprawcę władzy i kontroli nad ofiarą.

W dalszej części Programu szczegółowej analizie podlegają następujące zagadnienia:

- przemoc fizyczna- zaprzestanie jej stosowania,
- zastraszanie- zachowania nie zastraszające,
- poniżanie-zachowania nacechowane szacunkiem,
- izolowanie-wsparcie i zaufanie,
- minimalizowanie, zaprzeczanie, obwinianie jako taktyka kontroli-szczerość i odpowiedzialność,
- przemoc seksualna-poszanowanie seksualności,
- wykorzystywanie męskich przywilejów, przemoc ekonomiczna-partnerstwo w związku,
- groźby i wymuszenia-negocjowanie i sprawiedliwość.

Podstawowe narzędzie na tym etapie pracy stanowi „Kwestionariusz kontrolowania” zawierający następujące punkty:

1. Działanie (opis sytuacji i działania, w których sprawca użył przemocy w celu kontrolowania swojej partnerki; wypowiedzi, gesty, ton głosu, kontakt fizyczny, wyraz twarzy).

2. Intencje (co chciał sprawca, aby wydarzyło się w danej sytuacji ?).
3. Przekonania (jakie przekonania stoją za czynami i intencjami sprawcy?) .
4. Uczucia (jakie uczucia towarzyszyły sprawcy?).
5. Umniejszanie znaczenia, zaprzeczanie i obwinianie (w jaki sposób sprawca umniejszał znaczenie lub zaprzeczał swoim czynom lub obwinił partnerkę?).
6. Skutki (jaki był wpływ czynów sprawcy na niego samego, na partnerkę, na innych?).
7. Używanie przemocy w przeszłości (jaki wpływ na obecną sytuację miało wcześniejsze używanie przez sprawcę przemocy?) .
8. Zachowanie nie kontrolujące (co sprawca mógłby zrobić inaczej?).

Posługiwanie się kwestionariuszem służy analizie własnych zachowań przemocowych, stanowiąc zasadniczą część pracy psychoedukacyjnej. W celu nabycia umiejętności konstruktywnego rozwiązywania sytuacji konfliktowych realizujemy ćwiczenia w parach oraz odgrywanie ról.

Kolejnym etapem pracy jest nauka rozpoznawania i nazywania uczuć oraz stanów emocjonalnych, oddzielenie złości jako naturalnej emocji od jej form zniekształconych typu sarkazm, mściwość, karanie.

Sesje końcowe poświęcone zostały nauce nowych konstruktywnych zachowań będących alternatywą dla zachowań przemocowych. Służyły temu wykłady oraz ćwiczenia poświęcone między innymi zachowaniom asertywnym, nowym sposobom rozwiązywania problemów, zasadom sprawiedliwej kłótni oraz nauce umiejętności prawidłowej komunikacji. Uczestnicy przechodzą trening umiejętności aktywnego słuchania, poznają podstawowe zasady negocjacji i zasady właściwego rozwiązywania sporów. Ważnym elementem na tym etapie pracy jest wskazanie klientom możliwości korzystania ze wsparcia społecznego w celu zapobieżenia ich izolacji i wykluczeniu.

Podsumowującym tematem zajęć jest przyjęcie przez sprawców pełnej odpowiedzialności za popełnione czyny. To etap pracy, w którym uczestnik winien przyjąć odpowiedzialność za popełnione przez siebie akty przemocy i być gotowym do poniesienia konsekwencji swych czynów oraz zadośćuczynienia ofiarom. Odejść od zaprzeczania aktom przemocy i minimalizowania ich, obwiniania partnerki oraz stosowania innych mechanizmów

obronnych. Jest to czas, kiedy klient uzyskuje kontakt z uczuciem winy, wstydu i żalu, jest empatyczny wobec ofiar.

Po ukończeniu Programu następuje ocena postępów uczestników zawiera ona następujące elementy: obecność, nie stosowanie przemocy, trzeźwość, zaakceptowanie (nie umniejsza i nie usprawiedliwia, nie obwinia innych osób, bierze na siebie odpowiedzialność za przemoc, rozpoznaje w jaki sposób przyczynia się do powstania problemów), zastosowanie poznanych technik (podejmuje świadome kroki aby uniknąć przemocy, stosuje „przerwy”, „rozmowy z samym sobą”, umiejętności rozwiązywania problemów, itp., wykonuje „prace domowe” i zalecenia), zwracanie się o pomoc (szuka informacji o możliwościach, rozmawia o tym z członkami grupy, zwraca się do nich o pomoc, jest otwarty na korzystanie ze wsparcia w przyszłości), świadomość procesu (pozwala innym mówić, zauważa wkład innych osób w grupie, zadaje jasne, proste pytania, przyjmuje uwagi prowadzących grupę), aktywne zaangażowanie (język ciała i reakcje niewerbalne wskazujące na uwagę i zainteresowanie, utrzymuje kontakt wzrokowy, mówi z uczuciem, w komentarzach odnosi się do tematu dyskusji), otwarcie się (ujawnia wewnętrzną walkę, uczucia, lęki i z wątpienie w samego siebie, nie ukrywa i nie unika pewnych kwestii, nie jest sarkastyczny i nie przyjmuje postawy obronnej), delikatny sposób wyrażania się szacunek dla partnera i kobiet w ogólności (nie używa „seksistowskiego” i obraźliwego języka, pilnuje, aby inni nie wyrażali się w taki sposób). Oceny końcowej dokonują osoby prowadzące lub członkowie grupy.

IV. Realizacja programu

4.1. Realizatorzy programu

Realizatorem programu dla osób stosujących przemoc jest samorząd Powiatu Konińskiego, w imieniu którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koninie wraz z Ośrodkiem Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej w Ślesinie przy współpracy instytucji działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie: Sądem Rejonowym w Koninie, w tym Zespołem Kuratorskim Służby Sądowej, Policją, ośrodkami pomocy społecznej, gminnymi zespołami interdyscyplinarnymi, Poradnią Leczenia Uzależnień w Koninie, Powiatową Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Ślesinie oraz organizacjami pozarządowymi z terenu powiatu konińskiego.

Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne prowadzone są przez dwie osoby – kobietę i mężczyznę. Prowadzenie zajęć przez współdziałające ze sobą osoby różnej płci pozwala

pokazać sprawcom modelową, partnerską relację między kobietą a mężczyzną. Osoby prowadzące zajęcia korekcyjno – edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie posiadają wyższe wykształcenie oraz specjalistyczne przeszkolenie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, umiejętności pracy z osobami stosującymi przemoc oraz stosowania praktycznych metod oddziaływań psychologicznych.

W uzasadnionych przypadkach oddziaływania korekcyjno – edukacyjne prowadzone są przez jednego terapeutę.

4.2. Czas realizacji programu

Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc będzie realizowany w latach 2013-2020 jako integralna część Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar w Rodzinie. Zakłada się przeprowadzenie jednego cyklu programu w ciągu roku. Każdy cykl programu zaplanowany jest na 2 spotkania jednogodzinne indywidualne i 24 spotkania grupowe (odbywają się raz w tygodniu). Zajęcia grupowe podzielone są na 8 bloków tematycznych. Na każdy z bloków przeznaczona jest trzy spotkania. Czas jednego spotkania to 3 godziny. Łącznie spotkania obejmują 74 godzin w czasie całego cyklu programu.

Największym zagrożeniem dla programu może okazać się brak dostatecznego zainteresowania adresatów (sprawców przemocy) uczestnictwem w nim.

4.3. Nabór i procedury kwalifikacji uczestników

Adresaci programu:

- osoby dorosłe z terenu powiatu konińskiego,
- osoby, które dostrzegają u siebie istniejący problem przemocy, identyfikują się z problemem przemocy i wykazują motywację do terapii, które samodzielnie podjęły decyzję o uczestnictwie w programie,
- osoby skazane prawomocnymi wyrokami za przestępstwo z art. 201 KK (lub inne przeciwko rodzinie i opiece ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy),
- osoby warunkowo zwalniane z odbycia kary pozbawienia wolności, jak i korzystające z warunkowego zawieszenia jej wykonania,
- osoby zdrowe psychicznie i zachowujące abstynencje od alkoholu i innych środków odurzających.

Nabór do programu:

- indywidualna decyzja o uczestnictwie w programie,
- zobowiązanie do uczestnictwa za pośrednictwem sądu, kuratorów sądowych, policji, ośrodków pomocy społecznej, gminnych zespołów interdyscyplinarnych

Do programu nie przyjmuje się:

- osób chorych psychicznie,
- osób z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, w szczególności z zaburzeniami osobowości pogranicznej,
- osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków z wyłączeniem osób, które przeszły lub są w trakcie podstawowego cyklu terapii uzależnień,
- osób, które nie są sprawcami przemocy.

4.4. Reguły uczestnictwa w programie

1. Udział w rozmowie kwalifikacyjnej dotyczącej sytuacji rodzinnej, prawnej, zdrowotnej i zawodowej kandydata.

2. Zawarcie kontraktu, który zawiera:

- formalne wymogi systematycznej obecności na zajęciach wraz z określeniem sankcji za uchylenie się od udziału w programie,
- zobowiązanie do powstrzymania się od przemocowych zachowań w kontaktach z członkami rodziny i innymi ludźmi,
- zobowiązanie do powstrzymania się od spożywania alkoholu i zażywania substancji psychotropowych,
- obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego i zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach,
- uznanie osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy w rodzinie. Ponadto kontrakt powinien zawierać informacje o monitorowaniu sytuacji rodzinnej i zachowań uczestnika programu.

3. Wobec osób, których uczestnictwo w programie związane jest z decyzją sądu policji lub prokuratury stosuje się powiadamianie tych organów o:

- przystąpieniu sprawcy przemocy do programu,
- każdej sytuacji uchylenia się od udziału w programie,
- zakończeniu uczestnictwa w programie.

4. Fakt uczestnictwa w programie osób dobrowolnie zgłaszających się jest objęty tajemnicą.

4.5. Miejsce realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowany będzie w oparciu o zasoby Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Koninie (Al. 1-go Maja 9) w zakresie obsługi administracyjno – finansowej.

Nabór uczestników, indywidualne zajęcia diagnostyczne oraz grupowe warsztaty odbywać się będą w Ośrodku Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej w Ślesinie.

V. Harmonogram zadań

Program realizowany jest przez następujące etapy:

1. Nabór uczestników Programu.
2. Konsultacje indywidualne z uczestnikami Programu i z członkami ich rodzin.
3. Wywiady diagnostyczne.
4. Wykluczenie chorób psychicznych, zaburzeń osobowości antyspołecznej oraz zaburzeń osobowości pogranicznej.
5. Wykluczenie osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.
6. Prowadzenie zajęć indywidualnych i grupowych.
7. Utrzymywanie stałych kontaktów z członkami rodzin uczestników Programu.
8. Ewaluacja.
9. Konsultacje z instytucjami i organizacjami przeciwdziałającymi przemocy w rodzinie.
10. Monitoring.

VI. Przebieg programu

1. Nabór uczestników programu – współpraca z sądem, policją, ośrodkami pomocy społecznej, gminnymi zespołami interdyscyplinarnymi oraz innymi podmiotami współdziałającymi w zakresie zapobiegania przemocy w rodzinie.

2. Konsultacje indywidualne z uczestnikami Programu i z członkami ich rodzin. Celem spotkań indywidualnych jest poznanie uczestników, rozpoznanie diagnostyczne oraz motywacja do udziału w Programie.

3. Wywiady diagnostyczne, zebranie dokumentacji pod kątem:

- rzeczywistych okoliczności skierowania do Programu,
- określenia czy uczestnik Programu aktualnie stosuje przemoc,
- najgroźniejszych i typowych form okoliczności przemocowych zachowań,
- aktualnej sytuacji rodzinnej i zawodowej,
- cech osobistych istotnych dla pracy korekcyjnej.

4. Wykluczenie zaburzeń emocjonalnych, w szczególności związanych z zaburzeniami osobowości antyspołecznej oraz zaburzeniami osobowości pogranicznej – konsultacje z psychologiem.

5. Prowadzenie zajęć indywidualnych i grupowych – program realizowany jest w małych grupach warsztatowych (od 10 do 15 osób) W szczególnych przypadkach liczba uczestników może ulec zmianie. Zajęcia prowadzone są raz w tygodniu, przez trzy godziny.

6. Utrzymywanie stałych kontaktów z członkami rodzin uczestników Programu w celu uzyskiwania rzetelnych i wiarygodnych informacji na temat zachowania uczestników Programu wobec członków swoich rodzin – konsultacje z członkami rodzin osób stosujących przemoc w rodzinie odbywają się przez cały czas trwania oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych.

7. Konsultacje z instytucjami i organizacjami przeciwdziałającymi przemocy w rodzinie – konsultacje z przedstawicielami instytucji kierujących osoby do Programu, omówienie rezultatów wypracowanych przez uczestników.

8. Ewaluacja – uczestnicy Programu wypełniają ankietę, ukierunkowaną na uzyskanie informacji, niezbędnych do poprowadzenia przedmiotowych analiz przed rozpoczęciem zajęć, w trakcie realizacji zajęć i po zakończeniu zajęć. Badania ewaluacyjne mają na celu ocenę rezultatów i efektywności Programu. W tym celu realizatorzy Programu utrzymują kontakt z osobami wobec, których sprawcy stosowali przemoc. Uzyskiwane informacje są bardzo przydatne.

VII. Zasady finansowania programu

Opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie należy do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki na realizację i obsługę tego zadania zapewnia więc budżet państwa. Posiadanie przyjętego przez Radę Powiatu Programu jest warunkiem ubiegania się o przyznanie środków z budżetu Wojewody Wielkopolskiego w każdym roku realizacji zadań

wynikających z Programu a jego faktyczna realizacja uzależniona jest od wysokości środków przekazanych samorządowi powiatowemu z budżetu państwa na ten cel.

VIII. Monitoring programu

Monitoring uczestników Programu w zakresie stosowania przemocy wobec partnerek/partnerów, członków rodziny, prowadzi się 4-krotnie od zakończenia zajęć na podstawie pisemnej zgody uczestników. Monitoring prowadzi się do 18 miesięcy po jego zakończeniu. Do oceny skuteczności działań programowych niezbędna jest współpraca z partnerami programu, szczególnie tymi, którzy realizują programy przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Istnieje możliwość indywidualnych konsultacji dla uczestników programu po ukończeniu programu.

IX. Zagrożenia realizacji programu i zakończenie

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koninie Ośrodek Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej w Ślesinie to ułożony w określonym czasie ciąg działań skierowanych do wybranej, specyficznej grupy odbiorców, wymagający zaangażowania środków rzeczowych, ludzkich i finansowych. Realizacja założeń programowych wiąże się nierozdzielnie z ryzykiem wystąpienia zjawisk czy działań, które mogą mieć negatywne skutki dla przebiegu całego programu lub jego poszczególnych części.

Najistotniejsze zagrożenia wiążą się z brakiem wystarczającej ilości zewnętrznych środków finansowych, od których realizacja programu jest zależna. Ponadto zagrożeniem dla programu może być brak dostatecznego zainteresowania ze strony adresatów.

Ważnym ogniwem powodzenia programu jest ścisła i umiejętna współpraca z instytucjami i organizacjami pełniącymi funkcję partnerów programu oraz doświadczenie realizatora, a przede wszystkim kwalifikacje, umiejętności i doświadczenie zespołu prowadzącego zajęcia z osobami stosującymi przemoc w rodzinie.

Opracował:

Jacek Biskupski – specjalista pracy z rodziną w Ośrodku Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej w Ślesinie

